

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI SKROŃSKO

Gorzów Śląski, 2008r.

Spis treści:

Wstęp

1. Charakterystyka miejscowości	3
2. Inwentaryzacja zasobów służących odnowie miejscowości	6
2.1. Podsumowanie inwentaryzacji zasobów służących odnowie miejscowości	10
3. Ocena słabych i mocnych stron miejscowości	11
3.1. Podsumowanie analizy SWOT	13
4. Wizja	13
5. Cele	13
6. Opis planowanych zadań inwestycyjnych i przedsięwzięć w latach 2009-2015	14
6.1. Harmonogram realizacji przedsięwzięć	18
6.2. Zestawienie rzeczowo- finansowe planowanych przedsięwzięć	18

Wstęp

- *Plan Odnowy Miejscowości Skońsko* jest dokumentem określającym zadania i przedsięwzięcia aktywizujące społeczność lokalną w okresie 7 lat. Powstał w wyniku dyskusji na zebraniach wiejskich, po konsultacji Rady Sołeckiej z mieszkańcami.
- Plan Odnowy Miejscowości Skońsko wraz z opisem inwestycji i przedsięwzięć (zadań) stanowić będzie załącznik do wniosku o dofinansowanie operacji ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007 – 2013 osi 3: Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej działanie: Odnowa i rozwój wsi oraz osi 4 Leader. Inwestycje i przedsięwzięcia zawarte w planie odnowy miejscowości mogą być realizowane również z innych działań i programów.
- Celem działania Odnowa i rozwój wsi jest poprawa jakości życia na obszarach wiejskich poprzez zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców wsi oraz promowanie obszarów wiejskich, a także rozwój tożsamości społeczności wiejskiej, zachowanie dziedzictwa kulturowego i specyfiki obszarów wiejskich oraz wzrost atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej obszarów wiejskich.
- Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 lutego 2008r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 [Dz.U. nr 38, poz. 220] pomoc jest przyznawana na następujące operacje:
 - 1) budowa, przebudowa, remont lub wyposażenie budynków pełniących funkcje rekreacyjne, sportowe i społeczno-kulturalne, w tym świetlic i domów kultury,
 - 2) budowa, przebudowa, remont lub wyposażenie obiektów małej architektury,
 - 3) budowa, przebudowa miejsc rekreacji,
 - 4) budowa, przebudowa lub remont obiektów sportowych, ścieżek rowerowych, szlaków pieszych, miejsc rekreacji, placów zabaw przeznaczonych do użytku publicznego,
 - 5) zakup towarów służących przedsięwzięciom związanym z kultywowaniem tradycji społeczności lokalnych lub tradycyjnych zawodów.
 - 6) związanych z kształtowaniem obszarów o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, sprzyjających nawiązaniu kontaktów społecznych, ze względu na ich położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne, w szczególności poprzez odnawianie lub budowę placów parkingowych, chodników lub oświetlenia ulicznego,
 - 7) urządzenia i porządkowania terenów zielonych, parków i innych miejsc odpoczynku,
 - 8) budowa, przebudowa lub remont infrastruktury turystycznej,
 - 9) zagospodarowania zbiorników i cieków wodnych w celu wykorzystania ich do rekreacji lub w celu poprawy estetyki miejscowości,
 - 10) zakup i odnowienie obiektów charakterystycznych dla danego regionu lub tradycji budownictwa wiejskiego i ich adaptacja na cele publiczne,
 - 11) budowa, przebudowa, remont lub wyposażenie obiektów budowlanych przeznaczonych na cele promocji lokalnych produktów i usług, w tym pawilonów, punktów wystawowych, sal ekspozycyjnych lub witryn,
 - 12) odnawianie elewacji zewnętrznych i dachów w budynkach architektury sakralnej, wpisanych do rejestru zabytków lub objętych wojewódzką ewidencją zabytków i cmentarzy wpisanych do rejestru zabytków,
 - 13) wyburzenia i rozbiórki zdewastowanych obiektów budowlanych w celu uporządkowania terenu w miejscowości, jeżeli niemożliwe jest ich odnowienie i dalsze użytkowanie,.
 - 14) zakup materiału siewnego lub nasadzeniowego roślin wieloletnich.

1. Charakterystyka miejscowości Skońsko

Położenie geograficzne i administracyjne

Miejscowość Skońsko położona jest w północno-wschodniej części województwa opolskiego, w obrębie Wyżyny Śląsko-Krakowskiej, co sprawia, że obszar ten charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu. Teren wsi stanowi wysoczyzna morenowa cechująca się rzeźbą o charakterze falisto-pagórkowatym urozmaicona silnie wyerodowana, głęboką doliną Skońskiego Potoku i dolinkami jego dopływów.

Skońsko położone jest z dala od dużych aglomeracji miejskich. Najbliższe miasta to Gorzów Śląski, Praszka i Olesno. Sołectwo należy administracyjnie do Gminy Gorzów Śląski, powiatu oleskiego, województwa opolskiego. Niewielka część Skońska leży przy drodze krajowej nr 487, co decyduje o dogodnym dojeździe do miejscowości.

Powierzchnia i ludność

Powierzchnia sołectwa Skońsko wynosi 672 ha. Liczba ludności zamieszkująca Skońsko to 314 mieszkańców, w tym:

- kobiety – 171
- mężczyźni – 143.

Charakterystyka ludności wg podziału ze względu na wiek jest następująca:

• 0 -18	– 30 K,	37 M,
• 19-28	– 34 K,	23 M,
• 29-38	– 25 K,	12 M,
• 39-48	– 26 K,	34 M,
• 49-58	– 13 K,	18 M,
• 59-68	– 10 K,	5 M,
• 69-78	– 26 K,	12 M,
• 79-88	– 7 K,	2 M.

Największą liczbę mieszkańców Skońsko posiada od 0 do 18 lat i od 19 do 28 lat. W tej sytuacji zapewnienie odpowiedniego systemu oświaty, obiektów rekreacyjnych i sportowych oraz tworzenie nowych miejsc pracy jest szczególnie istotne.

Znaczny odsetek ludności posiada niskie wykształcenie. Niski poziom wykształcenia ludności wiejskiej, obok niekorzystnego wpływu na tempo modernizacji rolnictwa zmniejsza możliwość szerszego rozwinięcia pozarolniczej działalności gospodarczej na wsi jako alternatywnego zatrudnienia przy występujących nadwyżkach siły roboczej

Użytkowanie gruntów

Dominującą funkcją w obrębie miejscowości jest rolnictwo, co sprawia, że większość gruntów użytkowana jest rolniczo – przeważnie jako grunty orne oraz w mniejszym zakresie jako łąki i pastwiska (w dolinkach cieków). Lasy otaczają wieś i stanowią ok. 20 % powierzchni sołectwa. Stawy występują jedynie w dolinie Skońskiego Potoku.

Historia miejscowości

Miejscowość Skońsko stanowiło kiedyś dwie różne miejscowości – Zarzysko i Skońsko. Zarzysko należało do Augustianów, natomiast Skońsko posiadało swego własnego pana. Granice pomiędzy tymi miejscowościami stanowiła rzeczka Siedlniczanka. Jeszcze za czasów rzymskich, rzeczka ta z jej ujściem do Prosny stanowiła punkt orientacyjny na szlaku bursztynowym. W późniejszym okresie **Szlak Bursztynowy**, zwany wówczas "solnym", prowadził od Ołomuńca na Morawach przez Głubczyce, Głogówek, Krapkowice, Opole, Olesno, Zarzyska, Praszka, Wieluń, Sieradz, Łęczycę do Torunia. Drugi ze szlaków biegnący przez Skońsko to "**Via Regina**"-"**Królewski**", ciągnął się z Wrocławia przez Olesno, Lubliniec, Woźniki, Zarzyska do Krakowa, dalej do Lwowa i nad Morze Czarne.

Najstarszym dokumentem, który wspomina o miejscowości Zarzyska (obecnie część Skońska), jest sporządzony 9 kwietnia 1193 roku bulla protekcyjna papieża Celestyna III. W dokumencie tym papież wylicza wszystkie posiadłości klasztoru Augustianów we Wrocławiu, m.in. także wioskę Zarzyska wraz z kościołem „...villam Zarsisk cum ecclesia”.

Pierwotnie obszar „na Zarzyskach” obejmował duży teren, luźno zabudowany, będący pograniczem państwa Henryka Brodatego. Po kolonizacji całego obszaru pod nazwą Zarzyska kryła się już jedynie starodawna osada obok kościoła Św. Bartłomieja „na górze”. Kościół św. Bartłomieja w Zarzyskach (Skońsku) służył początkowo zakonnikom – augustianom jako kościół klasztoru. Został on zbudowany na starym cmentarzysku pogańskim, co odkryto w czasie prac remontowo-budowlanych wewnątrz kościoła w 1910 roku, kiedy to znaleziono różne urny, węgiel drzewny, spaloną ziemię, a przed głównym ołtarzem – kości ludzkie w pozycji stojącej.

W okresie XII i XIII w. miała miejsce niemiecka kolonizacja Śląska, a w roku 1228 książę Henryk I zezwala na założenie w Zarzysku targowiska, na prawie niemieckim. Po spustoszeniach po najeździe książąt Bolesława Krakowskiego i Konrada Mazowieckiego Zarzysko podnosiło się z trudem, za to znaczenia nabierało Olesno, gdzie książę opolski Bolko podarował Augustianom w 1353 roku grunt. Z aktu sporządzonego w 1423 roku przez księcia Bernarda Opolskiego dowiadujemy się, że Zarzyska należały do oleskiego kościoła parafialnego pw. św. Michała, a poprzez ten kościół do oleskiego klasztoru Augustianów. Niestety od 1751 roku Augustianom powodziło się coraz gorzej, a od śmierci w 1755 roku jednego z najznakomitszych przeorów oleskich nastąpił moralny i gospodarczy upadek klasztoru. W 1770 roku pruski arystokrata Christian Gottlieb von Jordan nabył na licytacji posiadłości Augustianów, w tym Zarzysko. Jeszcze kilkakrotnie zmieniali się właściciele Zarzyska.

Pochodzenie nazwy „Skońsko” jest nieznane. W 1508r. Hans Budzowski von Hansen oraz jego brat kupili „majątek ziemski Skońsko”. Rycerze ci wywodzili się z arystokratycznego rodu „Bodzow” na Morawach. Od nazwy kupionego majątku bracia ci przyjęli nazwisko „Skońscy”. W opisie Skońska w roku 1830 podawano: właściciel majątku nadrzędnik Sommer, jednopiętrowy masywny zamek, 249 mieszkańców, w tym 12 ewangelików i 5 Żydów, owczarnie, cegielnie, piec do wypału wapna, tartak, browar, gorzelnia i 35 domów. Administracyjnie Skońsko położone było w powiecie oleskim, który do połowy XIX w. był jednym z ważniejszych pod względem gospodarczym regionów Górnego Śląska.

W 1813 r. przez Śląsk przedzierali się żołnierze napoleońscy których jednostki wojskowe zostały rozbite na małe grupy. Byli często bez broni, wygłodzeni, wyziębnici i schorowani. Grupka żołnierzy w owym czasie przekroczyła Prosnę i szukała schronienia na ziemi gorzowskiej. Do tej pory w Skońsku przy stawie jest krzyż na mogile żołnierzy napoleońskich. W latach 1855-57 przez Skońsko wybudowano szosę na trasie Olesno-

Gorzów. W czasie II wojny światowej dwór w Skońsku służył za siedzibę dziewczęcego obozu pracy, a Skońsko z wojny wyszło ze stosunkowo małymi stratami. Najtragiczniejsze zdarzenie powojenne – **doszczętne spalenie** jednego z najcenniejszych drewnianych kościółków na Śląsku miało miejsce w 1999r.

Kościółek był orientowany, to jest skierowany na wschód. Prezbiterium miał zakończone trójbocznie z zachrynią. Nawa z kruchtą oraz przedśionkiem wyznaczała kierunek zachodni. Nad nimi nadbudowana została drewniana wieża. Całość nakryta została stropem płaskim i siodłowymi, krytymi gontem dachami. Nad nawą wzniesiono sześcioboczną, krytą blachą wieżyczkę na sygnaturkę z hełmem cebulastym. Tak wyglądał w czasach, gdy o Skońsku koło Olesna mówiono Skronska Kr. Rosenberg. Wewnątrz kościoła znajdował się barokowy ołtarz z lipowymi rzezbami świętych, które stanowiły "łasą" dla zbieraczy okazji. Ze względu na pewne zapóźnienie kulturowe ziem dolnośląskich dominowały jednak rzeźby gotyckie pochodzące z wieku XV, tj. Matka Boska z Dzieciątkiem (około 1420), Święta Jadwiga czy Święta Maria Magdalena. Nie brakowało rzeźb powstałych w wieku XVIII. Ściany zdobiły malowidła. W kościele znajdowały się ponadto dwa renesansowo-barokowe epitafia rodziny Skońskich pochodzące z 1657 i 1664 roku. W pogorzelisku nie znaleziono nawet drogocennych naczyń mszalnych. Nie wiadomo też ile zginęło rzeźb i obrazów. Mimo, że pierwsze wozy pojawiły się dziesięć minut po podniesieniu alarmu, przez ponad pięć godzin dziesiątki ludzi walczyły z "ognistym kurem". Zabytek klasy "zero" spłonął doszczętnie.

Przestrzenna struktura miejscowości

Skońsko nie posiada ukształtowanego terenu wspólnego tzw. centrum, chociaż częściowo taką rolę pełni okolica dworu, Domu Wiejskiego i OSP. We wsi, gdzie aktywnie działają dwie organizacje oraz stosunkowo licznie zamieszkują dzieci i młodzież stworzenie takiego centrum jest sprawą priorytetową.

Cechami charakterystycznymi i wyróżniającymi wieś jest:

- bardzo atrakcyjne położenie zabudowy na zboczach doliny Potoku Skońskiego,
- wybitne walory przyrodnicze przy Potoku Skońskim,
- historia kościoła św. Bartłomieja,
- duże zaangażowanie mieszkańców w szeroko rozumiany rozwój wsi Skońsko.

2. Inwentaryzacja zasobów służących odnowie miejscowości

Zasoby przyrodnicze

Na terenie sołectwa Skońsko znajdują się bardzo cenne zasoby przyrodnicze proponowane do ochrony prawnej w formie rezerwatu „Źródlika k/Skońska”. Proponowany rezerwat położony jest na południe od wsi Skońsko. Są to dwa, dobrze zachowane kompleksy leśne o charakterze naturalnym, położone obok siebie. Część rzadkich zbiorowisk roślinnych położona jest w strefie źródłiskowej Skońskiego Potoku w głębokim wąwozie. Lasy te wyróżniono jako siedliska chronione i zagrożone wyginięciem w skali europejskiej, gdzie oprócz rzadkich zbiorowisk leśnych występuje szereg zagrożonych wyginięciem

gatunków roślin: skrzyp olbrzymi *Equisetum telmateia*, kukulka szerokolistna *Dactyloriza majalis*, kruszczyk szerokolistny *Epipactis helleborine*, wawrzynek wilczelyko *Daphne mezereum*, bluszcz pospolity *Hedera helix*, jarzmianka większa *Astrantia major*. Dwa kompleksy leśne, na które składa się proponowany rezerwat, dla skuteczniejszej ochrony powinny zostać połączone przez zalesienie terenu.

Fot. 1. Skrzyp olbrzymi K.S

Siedliska chronione to: kwaśna buczyna niżowa *Luzulo pilosae-Fagetum*, łęg jesionowo-olszowy *Fraxino-Alnetum*, podgórski łęg jesionowy *Carici remotae-Fraxinetum* oraz bardzo rzadki w tej części Śląska **łęg jarzmiankowy** *Astrantio-Fraxinetum*.

Ponadto sama miejscowość charakterystycznie położona w obrębie dolinek i jarów, posiada pewne wartości przyrodnicze – wilgotne łąki oraz stawy w dolinie Skońskiego Potoku.

Dziedzictwo kulturowe

W Skońsku występuje 6 obiektów zabytkowych wymagających ochrony lub renowacji, mogących stanowić również atrakcję turystyczną.

Tabela nr 1. Obiekty zabytkowe w miejscowości Skońsko

Lp.	Przeznaczenie pierwotne	Użytkowane obecnie	Czas powstania/przebudowy	Materiał, konstrukcja	Wypożalenie architektoniczne	Adres
1	2	3	4	5	6	7
SKOŃSKO						
1	Dwór w zespole dworsko parkowym	Dom w zespole dworsko-parkowym	Przełom SVIII/XIX wieku	Murowany z cegły o otynkowany, z drewnianą werandą, dach drewniany kryty dachówką	Brak	Skońsko 26 46-310 Gorzów Śląski
2	Kapliczka	Kapliczka	XVIII wiek	Murowana z cegły i otynkowana, dach drewniany kryty dachówką i blachą	Brak	Skońsko 46-310 Gorzów Śląski

3	Szkoła	Przedszkole	Początek XX wieku	Murowana z cegły, dach drewniany kryty dachówką	Zachowana drewniana stolarka	Skońsko 50 46-310 Gorzów Śląski
4	Budynek w zespole folwarcznym	Dom mieszkalno-gospodarczy	Około 1880 roku	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany kryty dachówką	Brak	Skońsko 37 46-310 Gorzów Śląski
5	Budynek w zespole folwarcznym	Dom mieszkalno-gospodarczy	Około 1880 roku	Murowany z cegły i otynkowany, dach drewniany kryty dachówką	Brak	Skońsko 38 46-310 Gorzów Śląski
6	Cmentarz parafialny rzymsko- katolicki	Cmentarz parafialny rzymsko- katolicki	Przełom XIX wieku	Cmentarz kwaterowy, ogrodzony, z nieliczną zielenią wysoką, ścieżki utwardzone	Brak	Skońsko 46-310 Gorzów Śląski

Najważniejsze kultywowane tradycje:

- **Święto Plonów- Obchody Dożynkowe** - zwane były „żniowiokiem” i była to przede wszystkim zabawa żniwiarzy. Zaczynano je zbiorowymi pieśniami, gdy zbliżała się chwila zżęcia ostatnich kłosów i wiązania ostatnich snopków. Później formował się pochód: na pierwszym wozie jechali muzykanci, na drugim dziewczęta z koroną, a na pozostałych żniwiarze. W drodze, przy akompaniamencie muzyki śpiewano stare pieśni ludowe związane ze żniwami. Po wojnie rozpowszechnił się znany już wcześniej zwyczaj urządzania przez kościół specjalnych nabożeństw dziękczynnych za udane plony. Z tej okazji wije się znowu koronę i składa na ołtarzu. Oprócz wieńca święci się też owoce i jarzyny ułożone w koszyczkach na stole przed ołtarzem. Wieniec dożynkowy pełni symboliczną funkcję podczas zakończenia prac w polu- przeważnie jest dużych rozmiarów, upleciony z różnych kłosów, przybrany wstążkami, owocami, kwiatami- symbolizuje obfitość i urodzaj.

- **Boże Ciało** - konieczne jest podkreślenie Bożej obecności w wielkości i majestacie; popularnej procesji i śpiewaniu Ewangelii przy czterech ołtarzach towarzyszy sypanie kwiatków przez dziewczynki w białych sukienkach.

- **Andrzejki**- to wieczór poświęcony wróżbom, które dotyczą małżeństwa i miłości; jedną z najbardziej popularnych wróżb jest lanie wosku;

- **Wigilia Bożego Narodzenia** - Święta Bożego Narodzenia to najbardziej uroczyste święta w naszej tradycji. Do tych świąt przygotowujemy się długo i starannie. Obowiązkowo na stole wigilijnym znajduje się dwanaście potraw, dodatkowe wolne nakrycie dla strudzonego wędrowca, sianko pod stołem, pięknie przystrojona choinka, a pod nią prezenty. Przed kolacją wigilijną czytamy Pismo Święte i dzielimy się opłatkiem składając sobie najlepsze życzenia. Po wieczery śpiewamy wspólnie kolędy, a o północy całą rodzinę idą do Kościoła na Pasterkę świętować Narodzenie Pańskie.

- **Wielkanoc**- strojenie koszyczków wielkanocnych z uwzględnieniem zwyczaju zdobienia jaj wielkanocnych (pisanki, kraszanki, rysowanki, oklejanki); robienie palm wielkanocnych, które wykonuje się z kwitnących gałązek wierzby i ozdabia wstążkami lub suszonymi kwiatami; Smingus Dyngus - polewanie dziewcząt wodą;

- **Polterabend** (impreza przedślubna, głośna, z tłuczeniem naczyń), odbywa się w czwartek przed weselem. Grupa młodych ludzi maszeruje ze śpiewem z pełnymi workami szkła do domu weselnego, by narobić bałaganu i hałasu, potłuc szkło. Tam czeka na nich poczęstunek i zabawa do białego rana. Młodzi wiedzą, że szkło powinni razem, zgrabnie posprzątać, co wróży, że w małżeństwie będą zgodnie i sprawnie pracować. Natomiast w scenariuszu dnia weselnego występuje zwyczaj żegnania pana młodego w jego rodzinnym domu, przybyciem orszaku pana młodego do domu narzeczonej, by „okazać dokumenty” i „wykupić” pannę młodą.

Obiekty i tereny

W Skońsku można wyodrębnić miejsca publiczne sprzyjające spotkaniom mieszkańców, są one jednak źle utrzymane, zaniedbane i częściowo niedostępne. Natomiast znajdują się tu stawy prywatne, przy których mogą powstać tereny rekreacyjne lub baza gastronomiczna.

Infrastruktura społeczna

Obecnie funkcje publiczne najlepiej pełni Dom Wiejski przy remizie Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w Skońsku, gdzie odbywają się różnorodne imprezy i spotkania. Odbywają się tu zabawy karnawałowe organizowane przez Publiczne Gimnazjum z Gorzowa Śląskiego - co już na stałe wpisało się w Kalendarz Kulturalno - Rozrywkowych Imprez Rocznych. Dla dzieci organizowane są spotkania z Mikołajem, spotkania z Kolędą. Latem, przy remizie OSP odbywają się festyny rodzinne połączone z zabawami tanecznymi, a zimą każdego roku organizowana jest przez strażaków i sołectwo zabawa sylwestrowa. Prócz tego odbywają się tu spotkania skońskiej społeczności. Na terenie wsi znajduje się także boisko, ale niedostatecznie wyposażone i w znacznej odległości od centrum wsi, stąd jego słabe wykorzystanie. Znajduje się tu także instytucja gminna – publiczne przedszkole.

Infrastruktura techniczna

Wieś Skońsko jest w pełni zводociągowana. Większość mieszkańców korzysta z butli gazowych i paliw stałych do ogrzewania mieszkań. Przez sołectwo Skońsko biegnie droga główna nr 487 relacji Byczyna- Olesno, droga utwardzona, asfaltowa, zadbane. Przy drodze nr 487 znajduje się przystanek autobusowy. Brak jest chodników przy drodze głównej jednak w najbliższym czasie mają one powstać. Droga jest oświetlona. Zanieczyszczenia i odpady wywożone są przez firmę Remondis, która obsługuje teren całej gminy Gorzów Śląski. Wszyscy mieszkańcy posiadają kosze na śmieci i mają podpisaną z firmą umowę na wywóz śmieci.

Gospodarka i rolnictwo

Wieś o charakterze rolniczym, z dominującą zabudową mieszkaniową i zagrodową. Nie występują tu zakłady przemysłowe ani miejsca pracy poza rolnictwem i drobnymi usługami.

Kapitał społeczny i ludzki

Na terenie wsi działa Grupa Odnowy Wsi. Liderem grupy jest Mieczysław Naumowicz, który pełni jeszcze dodatkowe funkcje społeczne: Wiceprezes Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w Skońsku, Wiceprezes Zarządu Miejsko- Gminnego Ochotniczej Straży Pożarnej w Gorzowie Śląskim, Przewodniczący Powiatowej Komisji Rewizyjnej Ochotniczych Straży Pożarnych Powiatu Oleskiego, Zastępca Przewodniczącego Rady Miejskiej, Radny.

Duże znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania społeczności lokalnej ma działalność Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w Skońsku. Posiadany przez jednostkę sprzęt, umiejętności oraz szkolenia powodują, iż strażacy wyjeżdżają do pożarów, wypadków komunikacyjnych, usuwania skutków powodzi i innych zagrożeń, a także zabezpieczają wszelkie uroczystości i imprezy na terenie gminy. Zatem mieszkańcy gminy mogą czuć się bezpiecznie, ponieważ strażacy to ofiarni ludzie spieszący z pomocą w obliczu zagrożeń. Prócz tego strażacy to doskonali animatorzy czasu wolnego. Są bowiem inicjatorami wielu imprez kulturalno- rozrywkowych, oraz Gminnych Zawodów Strażackich, które już są tradycją. W zawodach biorą udział wszystkie gminne jednostki OSP, by sprawdzić się w boju i podczas musztry. Jest to widowiskowa impreza przyciągająca rzeszę widzów i zwolenników.

2.1. Podsumowanie inwentaryzacji zasobów służących odnowie miejscowości

Tabela nr 2. Ocena zasobów, które mogą być wykorzystane dla rozwoju wsi

Rodzaj zasobu	Opis i ocena zasobu jakim dysponuje wieś
Środowisko przyrodnicze, położenie	Wieś położona w dolinie Strońskiego Potoku, ze stawami, dolinkami i jarami, zbocza porośnięte drzewami, harmonijna zabudowa. Położenie wsi z dala od drogi o intensywnym ruchu. W sąsiedztwie głęboka dolina porośnięta liściastym lasem z wieloma gatunkami rzadkich i chronionych roślin proponowana do ochrony rezerwatu.
Walory krajobrazu	- wieś i jej otoczenie bardzo atrakcyjne krajobrazowo
Walory klimatu	- korzystne warunki klimatyczne
Walory przyrodnicze	- wybitne walory przyrodnicze (prop. rezerwat) w obrębie sołectwa
Wody powierzchniowe i podziemne	- czysty i malowniczy Potok Skoński, stawy możliwe do wykorzystania dla celów rekreacyjnych i turystycznych
Gleby	- w większości występują tu gleby o słabej jakości
Drogi, dostępność komunikacyjna	- niezadawalająca komunikacja publiczna - zły stan techniczny dróg lokalnych, chodników przy drodze głównej
Sąsiedztwo	- korzystna bliskość Gorzowa Śląskiego, Praszki i Olesna
Środowisko kulturowe	Wieś, a w szczególności przysiółek Zarzyska o bogatej historii związanej z zakonem augustianów i najważniejszymi na Śląsku szlakami handlowymi: „Bursztynowym” i „Królewskim”. We wsi zachował się dwór i zabytkowa kapliczka oraz czytelny układ przestrzenny.
Walory architektury wiejskiej, zabytki	- zachowany, możliwy do odczytania tradycyjny układ przestrzenny wsi, - zabytki z rejestru konserwatorskiego, w tym: kapliczka z XVIII w., dwór, który stracił częściowo swój zabytkowy charakter na skutek przebudowy i zaniedbania, w rękach prywatnych, użytkowany w celach mieszkaniowych,
Walory ukształtowania przestrzeni publicznej	- brak uporządkowanej, zorganizowanej przestrzeni publicznej- wiejskiej służącej mieszkańcom w różnym wieku - brak miejsc zabaw dla dzieci - brak nowoczesnego, służącego wszystkim mieszkańcom boiska
Osobliwości, tradycje, ciekawe miejsca i przedmioty	- położenie przy dawnym „Szlaku Bursztynowym”, który może stać się jedną z największych atrakcji turystycznych w regionie i kraju, - krzyż Napoleoński, - miejsce kultu pogańskiego przy kościele, - stary cmentarz, - głęboki wąwóz porośnięty lasem łęgowym
Tradycje, obrzędy, zwyczaje, potrawy itp.	- wiele kultywowanych tradycji takich jak: Dożynki, Andrzejki, Kolędowanie, Ostatki, Polterabend
Specyficzne nazwy	Zarzyska (część Skońska) – dawniej Zarsisk (1193r.), Zarisza (1223r.),

	Zariska (1500r.), Sarzisk (1735-1936r.) - jedna z najstarszych wsi w Regionie, Skońskau – niemiecka nazwa Skońska przed II wojną światową
Inne	Wieś Zarzyska, obecnie włączona w obręb Skońska leżała na dwóch najważniejszych na Śląsku szlakach handlowych – „Szlaku Bursztynowym” zwanym dawniej „Solnym” i „Via Regina”- „Królewski” z Wrocławia do Krakowa i dalej do Lwowa.
Obiekty i tereny	Wieś uboga w tereny inwestycyjne oraz obiekty mogące stanowić bazę sportowo-rekreacyjną dla społeczności lokalnej.
Tereny mieszkaniowe	Wieś o charakterze rolniczym, z dominującą zabudową mieszkaniową i zagrodową.
Tereny dla funkcji rekreacyjno-mieszkaniowej	W obrębie wsi występuje wiele terenów dostępnych dla funkcji mieszkaniowej, dla funkcji rekreacyjnej również występują tu dogodne miejsca sprzyjające jej rozwojowi.
Tereny dla działalności gospodarczej	W obrębie wsi nie zostały wydzielone specjalne tereny pod działalność gospodarczą. Dominującą funkcją wsi jest rolnictwo i mieszkalnictwo - nie powinny zostać tu ulokowane duże inwestycje gospodarcze zagrażające charakterowi wsi. Dopuszczona i rozbudowywana powinna być jedynie funkcja usługowa, w szczególności turystyczna.
Miejsca tradycyjnych spotkań, place i miejsca publiczne	W Skońsku można wyodrębnić miejsca publiczne sprzyjające spotkaniom mieszkańców, są one jednak źle utrzymane, zaniedbane i częściowo niedostępne. Obecnie funkcje publiczne najlepiej pełni Dom Wiejski przy OSP w Skońsku, gdzie odbywają się różnorodne imprezy i spotkania.
Miejsca sportu i rekreacji	We wsi istnieje boisko do piłki nożnej, jest ono jednak zaniedbane, bez podstawowej infrastruktury (szatni), położone zbyt daleko od centrum miejscowości i rzadko użytkowane.
Inne	W Skońsku znajdują się stawy prywatne, przy których mogą powstać tereny rekreacyjne lub baza gastronomiczna.
Gospodarka i rolnictwo	Wieś o dominującej funkcji rolniczej.
Miejsca pracy	W Skońsku brak miejsc pracy poza rolnictwem i drobnymi usługami.
Miejsca noclegowe, hotele, gastronomia	We wsi brak bazy turystycznej. Gastronomia funkcjonuje jedynie przy okazji imprez w Domu Wiejskim przy OSP.
Mieszkańcy, kapitał społeczny	Skońsko wyróżnia się aktywnie działającymi mieszkańcami, głównie w ramach Grupy Odnowy Wsi Skońsko oraz OSP. Dotychczasowy największy sukces mieszkańców to budowa kościoła w Skońsku, w miejscu zabytkowego kościoła drewnianego strawionego pożarem oraz budowa remizy OSP w Skońsku i współudział mieszkańców w budowie drogi asfaltowej (wywóz kamienia i równanie).
Związki organizacje, stowarzyszenia kluby, grupy nieformalne	- aktywnie działająca Grupa Odnowy Wsi Skońsko - Ochotnicza Straż Pożarna organizująca różne imprezy i spotkania dla mieszkańców.
Inne	

3. Ocena mocnych i słabych stron miejscowości

Podczas zebrań wiejskich poświęconych dyskusji nad Planem Odnowy Miejscowości, a także w ankietach, mieszkańcy Skońska zwrócili uwagę na swoje atuty - silne strony, zauważając także słabości i zagrożenia.

Tabela nr 3. Analiza SWOT

Silne strony	Słabe strony
--------------	--------------

• długa i bogata historia związana z Zakonem Augustianów, • położenie przy dawnym Szlaku Bursztynowym, • kościółek na wzgórzu ze starym cmentarzem (miejsce dawnego kultu pogańskiego), • krzyż Napoleoński (miejsce pochówku żołnierzy Napoleońskich), • liczne, malownicze stawy, • wybitne walory przyrodnicze związane ze źródłiskami i doliną Potoku Skońskiego, • występowanie chronionych i zagrożonych wyginięciem gatunków roślin, • wysokie walory krajobrazowe związane z ukształtowaniem terenu wsi – wąwozy, jary, dolinki, • występowanie zabytków, w tym kapliczki z VIII w. i dworu, • liczne organizacje pozarządowe działające na rzecz społeczności lokalnej i aktywizujących środowisko • doświadczenie mieszkańców w pracy społecznej na rzecz wsi m.in. przy odbudowie kościoła, • liczne imprezy odbywające się w Domu Wiejskim przy OSP w Skońsku, w tym zabawa karnawałowa, Wieczór z Kolędą, Mikołajki dla dzieci i Bal Sylwestrowy, • Uczestnictwo w Programie Odnowy Wsi • potencjał rolny • dobry dostęp komunikacyjny – położenie przy drodze Olesno – Gorzów Śląski, • duża aktywność mieszkańców, • cicha i spokojna atmosfera, • aktywna działalność OSP i remiza strażacka (miejsce spotkań), • boisko z szatnią	• częściowy rak utwardzenia dróg wewnętrznych • niewykorzystany i zły stan techniczny dworu i jego otoczenia • brak miejsca rekreacji dla mieszkańców • słabo zagospodarowane boisko • brak kanalizacji • słabo zagospodarowany teren przedszkola • brak placu zabaw dla dzieci • brak miejsca do organizowania festynów i spotkań mieszkańców • niewykorzystane wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe • nieutwardzony parking przy kościele i cmentarzu • brak ścieżek rowerowych i innej infrastruktury turystycznej • brak bazy noclegowej i gastronomicznej • brak oznakowania atrakcji turystycznych • brak wsparcia i rozrywek dla młodzieży • brak nowoczesnych obiektów sportowych oraz środków finansowych na ich pełne wykorzystanie i propagowanie rekreacji ruchowej
Szanse	Zagrożenia
• pojawienie się możliwości dofinansowania w ramach poprawy jakości życia i różnicowania gospodarki wiejskiej • rosnący popyt na aktywne formy spędzania wolnego czasu w czystym nieskażonym środowisku • rosnący rynek zbytu na żywność ekologiczną • rozwój gospodarstw agroturystycznych i ekologicznych • wzrost zainteresowania obszarami wiejskimi jako miejscem zamieszkania i spędzania wolnego czasu przez mieszkańców zarówno Polski, jak i pozostałych krajów Unii Europejskiej.	• marginalizacja i wyludnienie obszarów wiejskich • niestaość polityki finansowej państwa • dalsze wyludnienie i wzrost średniej wieku, wywołany szczególnie odpływem młodzieży • globalizacja i produkcja masowa prowadząca do spadku konkurencyjności tradycyjnych lokalnych firm • niska siła nabywcza ludności polskiej • ograniczone możliwości dywersyfikacji zatrudnienia osób odchodzących z rolnictwa

3.1. Podsumowanie analizy SWOT

Z przeprowadzonej analizy SWOT wynika, że:

- Jedną z głównych barier hamujących rozwój wsi są bariery infrastrukturalne. Słabo rozwinięta infrastruktura techniczna stanowi jedną z najpoważniejszych barier rozwoju obszarów wiejskich, wpływając zarówno na jakość życia mieszkańców, jak również na możliwości inwestowania na tych obszarach. Na terenie Skońska brak jest również infrastruktury turystycznej mimo sprzyjających warunków przyrodniczo-krajobrazowych oraz nowoczesnej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, mogącej aktywizować młodzież i dzieci.
- Rozdrobnienie agrarne powoduje małą dochodowość rolnictwa i duże bezrobocie wśród rolników. Przy takiej strukturze rolnej założyć należy, że większość rolników poszukuje i poszukiwać będzie dodatkowych, pozarolniczych źródeł dochodu. Do najważniejszych działalności pozarolniczych, które mogą być rozwijane na wsi można zaliczyć agroturystykę i turystykę.
- Występowanie zabudowy wymagającej renowacji, w tym cennej zabudowy zabytkowej (dwór, kapliczka) wynika z niewystarczających wydatków na cele remontowe, niewłaściwej modernizacji budowli, zmian w strukturze i użytkowaniu. Zabytkowy dwór jest użytkowany na cele mieszkaniowe, budynek jest zaniedbany i w dużej mierze stracił swój zabytkowy charakter. Zachowanie i wykorzystanie obiektów zabytkowych stanowi doskonałe narzędzie do budowania wizerunku obszarów wiejskich na poziomie lokalnym. Wraz z dbałością o odnowę tradycyjnych rzemiosł, kultury ludowej, obrzędowości, muzyki oraz zachowanie gwar i języków wynikających z wielokulturowości, wyżej wymienione elementy dziedzictwa kulturowego przyczyniłyby się do podkreślania indywidualności i wyjątkowości Skońska.
- Obszar miejscowości Skońsko posiada wybitne wartości przyrodnicze i krajobrazowe, bogatą przeszłość historyczną i kulturową. Rozwój lokalny Skońska powinien dokonywać się w oparciu o zasoby miejscowe, w szczególności przyrodniczo-krajobrazowe, społeczne i kulturowe. Podstawą rozwoju powinien być rosnący popyt na turystykę wiejską, produkty lokalne i usługi przy jednoczesnym zapewnieniu wysokiego poziomu ochrony środowiska. Aby to osiągnąć, należy pobudzać aktywność mieszkańców wsi do podejmowania inicjatyw na rzecz rozwoju i przedsiębiorczości, w tym poprawę jakości życia na obszarze, w tym poprzez inicjatywy kulturowe i sportowe, różnicowanie gospodarki wiejskiej.

4. Wizja

**SKOŃSKO – PIĘKNA WIEŚ,
OTWARTA DLA TURYSTÓW I NOWYCH MIESZKAŃCÓW.**

5. Cele

Realizacja priorytetów rozwojowych wymaga osiągnięcia celów długofalowych, które zgodne są z oczekiwaniami mieszkańców, jednocześnie będąc zgodnymi z najważniejszymi dokumentami planistycznymi gminy tj. Strategią Rozwoju Gminy Gorzów Śląski oraz Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Gorzów Śląski. Poniżej zaprezentowano cele ogólne i szczegółowe sformułowane w oparciu o zasoby i walory wsi oraz potrzeby mieszkańców Skońska:

Cele ogólne:

- I. Poprawa jakości życia
- II. Rozwój turystyki w oparciu o unikalne zasoby przyrodnicze i krajobrazowe

Cele szczegółowe:

- I.1. Upowszechnienie sportu i rekreacji
- I.2. Modernizacja infrastruktury drogowej
- I.3. Rozwój życia społecznego i aktywizacja mieszkańców
- II.1. Budowa infrastruktury turystycznej
- II.2. Ochrona walorów przyrodniczych i kulturowo-krajobrazowych

6. Opis planowanych zadań inwestycyjnych i przedsięwzięć w latach 2009-2015

W wyniku ankietyzacji oraz po przeprowadzonych spotkaniach mieszkańcy wymienili szereg zadań, które uważają za potrzebne do zrealizowania na terenie miejscowości Skońsko:

- urządzenie placu zabaw i rekreacji oraz zagospodarowanie terenu w centrum wsi,
- budowa ścieżki zdrowia,
- modernizacja dróg wewnętrznych w miejscowości i budowa parkingu przy cmentarzu,
- urządzenie miejsca spotkań i imprez plenerowych,
- budowa ścieżki przyrodniczo-edukacyjnej w wąwozie,
- utworzenie kąpieliska na Potoku Skońskim,
- remont zabytkowej kapliczki,
- budowa wielofunkcyjnego boiska k/kapliczki,
- utworzenie przystani balonowej,
- budowa „małego gaju” w okolicy wąwozu.

Za **najważniejsze zadania**, które powinny być zrealizowane do 2015 roku mieszkańcy uznali wymienione poniżej, w kolejności wynikającej z przyjętych priorytetów rozwoju miejscowości:

1. Zagospodarowanie terenu w centrum wsi oraz urządzenie placu zabaw i rekreacji
2. Modernizacja dróg wewnętrznych i budowa parkingu przy cmentarzu,
3. Budowa boiska wielofunkcyjnego k/kapliczki
4. Remont zabytkowej kapliczki
5. Budowa ścieżki przyrodniczo-edukacyjnej w wąwozie

Przedsięwzięcie 1

Zagospodarowanie terenu w centrum wsi oraz urządzenie placu zabaw i rekreacji

SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA

Realizacja	
------------	--

celu ogólnego	Cel ogólny I. Poprawa jakości życia
Realizacja celów szczegółowych	Cel szczegółowy I.1. Upowszechnienie sportu i rekreacji Cel szczegółowy I.3. Rozwój życia społecznego i aktywizacja mieszkańców
Uzasadnienie Przeznaczenie	Na wsiach podstawowym problemem jest brak ukształtowanego centrum lub istnienie centrum zabudowanego obiektami całkowicie niezgodnymi z charakterem wsi lub centrum jest zaniedbane i niedostępne, co uniemożliwia wykorzystanie tego miejsca. Ważne jest także podniesienie estetyki obszarów wiejskich poprzez wprowadzanie zieleni wysokiej oraz zagospodarowywanie przestrzeni publicznych. Zagospodarowane centrum wsi oraz budowa placu zabaw przeznaczone są dla wszystkich mieszkańców. Dla rodzin z dziećmi przewiduje się budowę nowoczesnego, bezpiecznego i stylowego (drewnianego) placu zabaw, a dla ogółu mieszkańców zagospodarowanego miejsca rekreacji.
Termin realizacji	2009-2010
Szacunkowy koszt	<i>Elementy małej architektury- 63 900 zł</i> <i>Alejką parkową, chodniki, parkingi – 153 000 zł</i> <i>Plac zabaw, zestaw przedszkolny – 65 500 zł</i> <i>Zestaw urządzeń zabawowych dla dzieci starszych – 76 800 zł</i> <i>Elementy placów zabaw i inne koszty – 145 000 zł</i> <i>RAZEM netto: 504 200 PLN</i> <i>VAT: 110 924 PLN</i> <i>RAZEM brutto: 615 124brutto PLN</i>
Źródła finansowania	Budżet gminy, PROW 2007-2013 „Odnowa wsi”

Przedsięwzięcie 2

Modernizacja dróg wewnętrznych i budowa parkingu przy cmentarzu

SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA	
Realizacja celu ogólnego	Cel ogólny I. Poprawa jakości życia
Realizacja celów szczegółowych	Cel szczegółowy I.2. Modernizacja infrastruktury drogowej
Uzasadnienie Przeznaczenie	Zła jakość dróg wewnętrznych ogranicza aktywność mieszkańców, w szczególności przy złej pogodzie. Brak parkingu przy cmentarzu sprawia, że pojazdy parkowane są w miejscach do tego nie przeznaczonych, niszczą zieleni, zastawiają drogę. Modernizacja dróg będzie służyła wszystkim mieszkańcom, a w szczególności tym, którzy posiadają posesje przy drogach gruntowych. Parking przy cmentarzu również przeznaczony jest dla wszystkich mieszkańców i przyjezdnych.

Termin realizacji	2011-2012
Szacunkowy koszt	200 000 PLN
Źródła finansowania	Budżet gminy, PROW 2007-2013 „Leader”

Przedsięwzięcie 3

Budowa boiska wielofunkcyjnego k/kapliczki

SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA	
Realizacja celu ogólnego	Cel ogólny I. Poprawa jakości życia
Realizacja celów szczegółowych	Cel szczegółowy I.1. Upowszechnienie sportu i rekreacji Cel szczegółowy I.3. Rozwój życia społecznego i aktywizacja mieszkańców
Uzasadnienie	Na obszarze wiejskim problemem jest jakość infrastruktury sportowej oraz konieczność jej unowocześnienia i dostosowania do malejącej liczby mieszkańców. Uatrakcyjnienie infrastruktury sportowej ma za zadanie wzrost atrakcyjności wsi dla zamieszkania i wypoczynku. Należy dążyć do poprawy warunków szkoleniowo-treningowych i zwiększenia dostępności obiektów sportowych, rekreacyjnych dla mieszkańców i turystów. Istotne jest też by zachęcić dzieci i młodzież do aktywności sportowej poprzez nowoczesną bazę sportową m.in. małe boiska wielofunkcyjne i zielone sale gimnastyczne. Jest to szczególnie istotne na wsiach, w których nie ma szkół i odpowiedniej bazy sportowej. Wielofunkcyjne boisko będzie służyło ogółowi mieszkańców, ale w szczególności młodzieży i dzieciom, które obecnie nie mają odpowiedniego i bezpiecznego miejsca do uprawiania sportów i zabaw z piłką.
Termin realizacji	2013r.
Szacunkowy koszt	200 000 PLN
Źródła finansowania	Budżet gminy, PROW 2007-2013 „Leader”

Przedsięwzięcie 4

Remont zabytkowej kapliczki

SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA	

Realizacja celu ogólnego	Cel ogólny II: Rozwój turystyki w oparciu o unikalne zasoby przyrodnicze i krajobrazowe
Realizacja celów szczegółowych	Cel szczegółowy II.2: Ochrona walorów przyrodniczych i kulturowo-krajobrazowych
Uzasadnienie	Skońsko posiada zasoby dziedzictwa kulturowego. Stan zachowania zabytkowych obiektów jest zróżnicowany, dlatego powinny być podejmowane działania zmierzające do zatrzymania postępującej degradacji i niszczenia obiektów zabytkowych. Ważne jest również podniesienie estetyki obszarów wiejskich poprzez renowacje zabudowy wiejskiej i zabytkowej małej architektury. Wspierane powinny być wszystkie inicjatywy lokalne na rzecz odnowy i rozwoju wsi oraz zachowania dziedzictwa kulturowego w powiązaniu z aktywnością społeczno-kulturalną, w tym edukacją oraz aktywizacją mieszkańców. Ważnym elementem jest również oznakowanie i opisanie najciekawszych miejsc oraz zabytków.
Przeznaczenie	Odnowiona kapliczka będzie przypominała mieszkańcom o historii ich wsi, a dzieciom i młodzieży uświadomi jak ważne jest zachowanie dziedzictwa kulturowego, które równocześnie po opisanie i wypromowaniu może służyć edukacji i turystyce.
Termin realizacji	2013
Szacunkowy koszt	50 000
Źródła finansowania	Budżet gminy, PROW 2007-2013 „Leader”

Przedsięwzięcie 5

Budowa ścieżki przyrodniczo-edukacyjnej w wąwozie

SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA	
Realizacja celu ogólnego	Cel ogólny II: Rozwój turystyki w oparciu o unikalne zasoby przyrodnicze i krajobrazowe
Realizacja celów szczegółowych	Cel szczegółowy II.2: Ochrona walorów przyrodniczych i kulturowo-krajobrazowych Cel szczegółowy II.1. Budowa infrastruktury turystycznej
Uzasadnienie	Zapotrzebowanie na aktywne formy spędzania wolnego czasu wymaga utworzenia szlaków pieszych i innych odpowiednio zagospodarowanych i wyposażonych między innymi w miejsca odpoczynku, wieże widokowe, punkty obserwacyjne itd. Trasy powinny spełniać również rolę edukacyjną, gdzie najlepszą formą są ścieżki edukacyjno-dydaktyczne. Aby wykorzystać wybitne walory krajobrazowo-przyrodnicze Skońska należy zbudować infrastrukturę turystyczną.

	Ścieżka przyrodniczo-edukacyjna będzie służyła głównie turystom oraz dzieciom i młodzieży ze Skońska i innych miejscowości w regionie.
Termin realizacji	2014 – 2015
Szacunkowy koszt	150 000
Źródła finansowania	Budżet gminy, RPO woj.opolskiego, PROW 2007-2013 „Leader”

6.1. Harmonogram realizacji przedsięwzięć

Tabela nr 4. Harmonogram realizacji przedsięwzięć:

L.p.	Przedsięwzięcie	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1.	Zagospodarowanie terenu w centrum wsi oraz urządzenie placu zabaw i rekreacji							
2.	Modernizacja dróg wewnętrznych i budowa parkingu przy cmentarzu,							
3.	Budowa boiska wielofunkcyjnego k/kapliczki							
4.	Remont zabytkowej kapliczki							
5.	Budowa ścieżki przyrodniczo-edukacyjnej w wąwozie							

6.2. Zestawienie rzeczowo- finansowe planowanych przedsięwzięć

Tabela nr 5. Zestawienie rzeczowo-finansowe planowanych przedsięwzięć

L.p.	Przedsięwzięcie	Koszty szacunkowe
1.	Zagospodarowanie terenu w centrum wsi oraz urządzenie placu zabaw i rekreacji	615 124
2.	Modernizacja dróg wewnętrznych i budowa parkingu przy cmentarzu,	200 000
3.	Budowa boiska wielofunkcyjnego k/kapliczki	200 000
4.	Remont zabytkowej kapliczki	50 000
5.	Budowa ścieżki przyrodniczo-edukacyjnej w wąwozie	150 000
Razem		1 215 124